DE OPRICHTING DER CURAÇAOSCHE SCHUTTERIJ

DOOR

MR. B. DE GAAY FORTMAN

„Wijders schijnt hij [Cantz'laar] nogal maatregelen soms genomen te hebben, die tegen den zin van het algemeen waren en hem daarom onaangenaamheden berokkendden.

Hij noodzaakte b.v. de schutterij om militaire dienst te doen, zonder echter de manschappen daarvoor vivres of gage te verleen. Toen zij hieraan weigerden te voldoen, nam hij hun de wapens af, doch de zaak was daarmee niet ten einde.

De wacht der schutterij vereenigde zich nu op *Pietermaai*, waar alras het volk zich bij hen aansloot. Toen een der adjudanten door den gouverneur naar hen werd afgezonden, greep men zijn paard bij den teugel, dreigde hem met stokslagen en overlaadde hem met schimpwoorden.

Deze onverrigter zake terug gekeerd zijnde, liet de gouverneur de kanonnen laden, de posten verdubbelen en trok zelve met een deel van het garnizoen uit. Doch vreezende voor mogelijke gevolgen, liet hij weer inrukken, waarna dan ook de volkshoop weder uiteenging.

De kommandant der schutterij *Stridel* werd nu afgezet en door den kolonialen secretaris *Prince* vervangen, die daarop als bemiddelaar tusschen den gouverneur en de schutterij optrad en aan deze zaak een einde maakte.”

Zoo schreef in 1868 ds. G. J. Simons geschiedenis, en Brusse volgde hem 14 jaar later na. Aan wien de gegevens, die hieraan ten grondslag liggen, zijn ontleend, wordt niet vermeld. Phoel, die in zijn bijdragen in *de Curaçaosche courant* Simons diens „voornaamste bron” leverde, zelf tijdgenoot van deze gebeurtenissen, beschreef ze niet. Dit is zeker, dat Simons de officieele bronnen op het koloniaal archief niet raadpleegde, want die verhalen deze feiten geheel anders. Behalve het gouvernements-journaal bevat het oud-archief van Curaçao

en onderhoorige eilanden Bonaire en Aruba onder no. 379 eenige *rapporten en processen-verbaal* van ooggetuigen, die een geheel ander licht op de zaak werpen. Een en ander moge in het onderstaande verwerkt worden.

Sedert de eerste Hollanders zich op Curaçao gevestigd hadden, zegt Hamelberg, was het onder hen gewoonte geweest, de wachten te betrekken ter voorkoming van vijandelijke overvallen niet alleen doch ook ter bewaring van rust en orde. Politie was er niet; de militie bewaakte de forten, en trad slechts in hoogst ernstige gevallen tegen burgers op¹⁾.

Hier wordt de taak der burgerwacht tot verdediging van het eiland tegen een buitenlandschen vijand terecht voorop geplaatst. Zelfs de doode strijdkrachten werden voor een deel uit de afkoopsommen der wachten van bejaarde en vermogende burgers betaald, en allengs was de politie-taak der burgerwacht overgenomen door den fiscaal met zijne dienaren.

Hoewel het garnizoen, dat na de overname der kolonie op 4 Maart 1816 van de Engelschen op Curaçao gelegd werd, meer dan 300 man sterk was, droeg art. 41 van het regeeringsreglement van 1815 toch den gouverneur-generaal op, met overleg van den raad van politie *dadelijk* over te gaan tot het in het leven roepen van een *Gewapende Burgermagt*. Van haar taak wordt niets gezegd; slechts zou in het reglement aan hen, die uit hoofde van jaren, ziekte of andere omstandigheden worden vrijgesteld, de betaling van een geldelijke bijdrage moeten worden opgelegd, „waar uit de kosten van de Gewapende Magt zullen moeten worden gevonden.”

Gouverneur-generaal Kikkert heeft dienovereenkomstig gehandeld. Alle manspersonen tusschen 15 en 50 jaar werden bij de burgermacht ingedeeld, doch onder 18 en boven 40 jaar was men van persoonlijken dienst vrij. Een reglement van administratie en bestuur en een van disci-

¹⁾ Hamelberg, *De Nederlanders op de West-Indische eilanden*, bladz. 156 e.v.

pline, subordinatie en krijgstucht werd vastgesteld. De leden van den raad van politie, van de beide rechtscolleges en eenige ambtenaren waren niet ingedeeld, en de geestelijken kregen ook vrijstelling van dadelijken dienst zonder contributiebetaling. Anderen, zooals zij, die lichaamsgebreken hadden, welke hen tot den wapendienst ongeschikt maakten, schoolmeesters en dokters, waren vrij van dienst doch moesten evenals de manspersonen tusschen 50 en 60 jaren, alle weduwen en „bejaarde Dogters”, die bezittingen hadden, een geldelijke bijdrage, uiteenlopende van 10 tot 30 Pesos, betalen. Men hoort weinig of niets van deze burgermacht in de eerste jaren van het nieuwe bewind.

Het eerste reglement was reeds van 27 Juni 1816 geweest. Drie jaren later, 2 Juli 1819, werd dit door nieuwe reglementen van administratie en bestuur en van discipline vervangen. Ofschoon aanstonds naar Holland gezonden, liet de goedkeuring daarvan op zich wachten, en als op het einde van 1820 Cantz'laar komt, is dit met heel andere lastbrieven op dit stuk. *In het Plan van bezuiniging voor het Eiland Curaçao*, behoorende bij het Koninklijk besluit van 25 Juni 1820 no. 69 wordt van de „schutterij”, tot steun der troepen op te roepen, gezegd, dat zij „op den voet van militie georganiseerd, door jaarlijksche loting compleet gehouden en een goed gedeelte daarvan tot artilleristen . . . geformeerd (moet worden), daar bij de bewoners de beste geest heerst om het Eiland, wanneer zulks noodig zijn zoude te verdedigen.” Een der eerste daden van den nieuwen gouverneur is dan ook de benoeming eener commissie voor de reorganisatie van de schutterij. Bij besluit van 29 November 1820 worden daarin benoemd de garnizoenscommandant D. W. Dusteller, majoor-titulair van het bataillon artillerie van linie, de majoor der gewapende burgermacht G. Striddels en R. F. van Raders, kapitein bij het bataljon jagers no. 28 ¹⁾, de laatste tevens als secretaris. Eerst twee maanden

¹⁾ Als zoodanig was hij in 1816 met de *Prins van Oranje* op Curaçao gekomen op 21-jarigen leeftijd. Daar huwde hij met Elizabeth van der Meulen. In 1835 werd hij ingelijfd in den Nederlandschen adel, was van 1836

later, 16 Januari 1821, deelt de gouverneur in den Raad van politie mee, dat de door den gouverneur-generaal Kikkert 9 Juli 1819 ingezonden nieuwe ontwerpen van reglementen door den minister voor vervallen worden gehouden, en dat van hem, gouverneur, een nieuw plan tot reorganisatie van het korps burgermacht wordt ingewacht, overeenkomstig het bezuinigingsplan. Toch vraagt de gouverneur op zijn ontwerp nog wel het gevoelen van de leden van den Raad van politie ¹⁾. Veel op- en aanmerkingen worden niet gemaakt; algemeen vindt men de contributie te hoog en de afkoop ineens te laag; het raadslid Cancrijn onthoudt zich overigens, blijkbaar omdat wat eerst den Raad van politie mee was opgedragen, nu den gouverneur alleen werd overgelaten ²⁾.

In *de Curaçaosche Courant* van 17 Maart 1821 is het nieuwe door den gouverneur in opdracht des Konings vastgestelde „reglement van organisatie, administratie en discipline voor de schutterij” opgenomen. Het nieuwe korps zou zijn samengesteld uit de mannen van 18 tot 50 jaren, die in deze volgorde tot den schutterlijken dienst zouden worden opgeroepen: 1. de meest geschikte ongehuwde ingezetenen van 18 tot 40 jaar, 2. de meest geschikte gehuwde ingezetenen van 18 tot 40 jaar, 3. de meest geschikte ongehuwde ingezetenen van 40 tot 45 jaar, 4. de meest geschikte gehuwde ingezetenen van 40 tot 45 jaar, 5. alle geschikte manspersonen van 40 tot 50

tot 1845 gezaghebber van Curaçao en van 1845—1852 gouverneur van Suriname. Als adjudant van gouverneur Cantz'laar voerde hij verschillende belangrijke opdrachten uit naar Venezuela en Haïti. O. a. nam hij de eerste maatregelen, toen op Aruba goud gevonden was.

¹⁾ Men vindt die onder no. 396 *Adviezen en berichten. 1820—1822*, in het Oud-Archief.

²⁾ Dit was ook in strijd met art. 41 van het Reglement op het beleid van de Regeering. Het is trouwens opmerkelijk hoe gemakkelijk men soms dit reglement ter zijde liet: van art. 46, de samenstelling van den Raad van Civile en crimineele justitie, was reeds dadelijk in meer dan een opzicht afgeweken; Cantz'laar moest zich tevreden houden met den titel van gouverneur; art. 34 over de vergaderingen van den Raad van politie werd ook niet nageleefd, en nu weer werd „schutterij” genoemd, wat art. 41 uitdrukkelijk als „Gewapende Burgermagt” had aangeduid.

jaar. Uitgesloten werden: inwonende lijf- en huisbedienden, tot persoonlijken dienst gebruikt; zij, die wegens wangedrag, verkwisting enz. onder curateele gesteld waren; zij, die in rechte voor eerloos werden gehouden, en zij, die bij voorgaande burgerkorpsen wegens wangedrag uit den dienst waren gecasseerd. Vrijgesteld waren: 1. de wegens ziekten of lichaamsgebreken ongeschikten, 2. de leden van den Raad van politie, de president en de raden van justitie, de leden van het College van commercie en zeezaken¹⁾, de secretarissen en de deurwaarders dier colleges, de wijk- en de districtsmeesters, 3. de bedienaars van den openbaren godsdienst van alle gezindten, kerkeraden, kerkmeesters, parnassim, penningmeester en assessoren der Israelitische gemeente, 4. schoolmeesters, 5. genees-, heel- en vroedkundigen, 6. alle ambtenaren, die uit hoofde van den aard hunner bediening niet bij alarm op hun post als schutter zouden kunnen verschijnen (fiskaal, raad-contrarolleur der financiën, gouvernements-secretaris), 7. allen, die in werkelijken militairen dienst waren. Er waren 5 klassen van contribuanten. Van contributie waren onder meer vrijgesteld de leden van huisgezinnen, waarvan al twee of meer leden waren opgeroepen. Alle blanke mestiezen van den christelijken godsdienst werden door elkaar in twee compagnieën ingedeeld, de Joden in één afzonderlijke compagnie, de mulatten en negers gescheiden in twee compagnieën en alle zeelieden met elkaar in één compagnie.

Bij besluit van den gouverneur van 21 Juni 1821 werden de volgende officieren bij de schutterij benoemd: tot majoor en commandant Gabriel Striddels, tot kapitein: I. Dovale, M. de Mey Schotborgh, Hk. Schotborgh Jz., D. Dovale, I. H. Jutting, I. Ferguson, tot eerste luite-

¹⁾ Bij de indeeling ontstond er een jaar later verschil over de vraag of de vaste plaatsvervangende leden der beide rechtsprekende colleges ingedeeld moest worden. Het plaatsvervangend lid van den Raad van civiele en crimineele justitie G. Striddels, de voormalige commandant der gewapende burgermacht, had geweigerd zijn bezwaren tegen zijne indeeling bij de aangewezen commissie van doleantie in te dienen. De Raad van politie (*sic* !) nam toen een besluit (Not. 16 Apr. 1822), waarbij de vrijstelling der bovengenoemde plaatsvervangende leden geregeld werd.

nant: W. Rutgers ¹⁾, W. Smith ²⁾, M. Römer, I. A. F. Hellmundt (tevens adjudant), I. J. Elsevier Jr. ³⁾, D. de Lima, H. van der Meulen, C. A. Zeppenfeldt ⁴⁾, tot tweede luitenant: W. B. R. Brugman, I. F. W. Gravenhorst, I. B. Forbes, W. Nuboer ⁵⁾, Phs. Bosch, M. Jesurun, Ph. Lyon, tot chirurgijn-majoor, I. Groesbeek ⁶⁾, tot eerste luitenant-kwartiermeester W. Prince Jr. en tot officier van kleeding en wapening met rang van eersten luitenant L. Boyé ⁷⁾.

¹⁾ De benoeming van Rutgers werd 9 Juli 1822 op een verzoek om ontslag door den gouverneur ingetrokken, omdat hij op grond van „onderscheidene door hem van tijd tot tijd ingebragte redenen” nooit dienst gedaan had, en „doordien hij steeds groote onwilligheid daartoe betoond ... (had), en omdat het ook niet raadzaam is dusdanige lieden als officieren bij de schutterij te hebben.” Hij werd echter uitdrukkelijk gehouden, „om zich als schutter in de schutterij te laten inschrijven.”

²⁾ Hij vroeg dadelijk ontslag, omdat hij de Nederlandsche taal niet machtig was, doch kreeg een afwijzende beschikking onder mededeeling, „dat het hem tot geen oneer zal verstrekken zich alsnog in de Nederlandsche taal te oefenen en bekwaam te maken.” Zie *Koloniaal Weekblad* van 23 Juli 1925. Kort daarna werd hij toch naar de contribuanten overgeschreven.

³⁾ De latere gouverneur, eerst nog commandant der schutterij.

⁴⁾ Als chirurgijn 3e klas op Curaçao gekomen, daarna apotheker; 15 Nov. 1822 ontslagen wegens vertrek naar Holland.

⁵⁾ Kreeg op zijn verzoek 14 Nov. 1822 ontslag omdat hij dienst nemen ging in het Spaansche leger.

⁶⁾ Chirurgijn-majoor van het garnizoen. Zie over hem Abbring, *Weemoedstoonen*, bladz. 20.

⁷⁾ Boyé was adjudant van den gouverneur bij de gewapende burgermacht geweest, en in 1816 tot commandeur van Aruba benoemd. Er kwamen in 1818 klachten tegen hem (hij zou o.a. gelden uit 's Lands kas opgenomen hebben, den ontvanger S. Prince geslagen en een ander ingezetene voor dief uitgescholden en geslagen hebben), die tot zijn schorsing en arrest leidden. Herhaaldelijk trachte hij herstel te krijgen bij den gouverneur-generaal, den Raad van politie en den Koning. 1 Juli 1819 ontvangt de gouverneur-generaal bericht, dat Boyé door den Koning ontslagen was met betuiging van ontevredenheid en met behoud van 1 jaar traktement; de mogelijkheid van herplaatsing in een ondergeschikte functie werd aan den gouverneur-generaal ter beoordeeling gelaten. Tevergeefs solliciteert hij dan naar verschillende betrekkingen tot Cantz'laar komt met uitdrukkelijke opdracht om te beproeven in hoever Boyé „in eenen of anderen subalternen post” kan worden aangesteld. Zelfs voor 5de klerk op de gouvernements-secretarie komt hij in Juni 1821 nog niet in aanmerking, tenzij Cantz'laar hem toen reeds bestemd had voor bovenstaande betrekking, waaraan 300 Pesos per jaar verbonden was. Lang heeft hij het daarin ook niet uitgehouden: (intusschen had hij in 1822 nog gevraagd naar de post van hospitaalmeester) 18 Oct. 1822 wordt hij als

In de buitendistricten van het eiland Curaçao was een *landstorm* ingericht onder bevel van C. L. van Uijtrecht als kapitein-commandant ¹⁾. Tot officieren werden daarbij benoemd de districtmeesters W. Craneveldt Hoyer, M. H. Alvares Correa, P. F. Koeijers ²⁾, C. F. G. Hoyer, M. E. van der Dijs, L. P. de Rochemont en I. P. Leseur, die als eerste luitenant zouden optreden, voor zoover zij als zoodanig gediend hadden, en overigens als tweede luitenant.

Omtrent de sterkte der beide korpsen heb ik geen gegevens gevonden uit het jaar der oprichting, doch wel van zes maanden en anderhalf jaar later. Onder no. 395 bevat het Oud-Archief de *sterktestaten van schutterij en landstorm 1822—1828*. Op 1 Januari 1822 telde de schutterij 776 onderofficieren en manschappen en 17 officieren, een jaar later 20 officieren en 850 onderofficieren en manschappen en de landstorm 8 officieren en 579 onderofficieren en manschappen. In de volgende jaren blijft de schutterij op omstreeks 20 officieren en 800 onderofficieren en manschappen gesteld ³⁾ en de landstorm steeds op 8 officieren en bijna 600 onderofficieren en manschappen.

Het bedrag der contributiën aan de schutterij voor vrijstelling van dienst was in 1821 Ps. 3465, in 1822 Ps. 3616. Voor de landstorm was de gouverneur gemakkelij-

officier van wapenen en kleeding der schutterij geschorst als verdacht van verstandhouding met een tegen Puerto Rico gerichte expeditie, een maand later eervol ontslagen en vervangen door den 2den luit. J. F. W. Gravenhorst. Zijn schuld was niet gebleken, maar de gouverneur vond hem buitendien niet geschikt. O. a. had hij klachten ingebracht tegen den kapitein Prince, en hiervoor van den gouverneur een schriftelijke waarschuwing opgelopen, om zich aan zijn superieur te onderwerpen. Boyé kreeg het pensioen van f 600, dat hem reeds in 1804 door den Raad der Amerikaansche Koloniën was toegekend. In 1825 vertrok hij met Abbring van Curaçao. Zie *Weemoedstoonen* bladz. 122.

¹⁾ Van Uijtrecht was van 1816—1819 lid van den Raad van politie, van 1819—1821 waarnemend Raad-contrarolleur generaal der financiën en sedert hoofdontvanger.

²⁾ 11 Nov. 1822 ontslagen als districtmeester en als 2de luit. bij de landstorm en vervangen door M. B. Schotborgh.

³⁾ Tevens wordt aangeteekend, dat er 300 tot 400 „met verlof op zee zijn”.

ker in het verleen van vrijstelling dan voor de schutterij, daar de dienst van deze laatste van meer belang moest worden geacht.

Op 31 Juli 1821 ontvangt de gouverneur een mededeeling van den majoor-commandant der schutterij, dat de manschappen van zijn bataljon, dat hij dien namiddag had doen vergaderen om de noodige verdeeling tot het betrekken der wachten te maken, zich onwillig betoond hadden en verklaard hadden „onder geene militaire kommando te willen staan.” De gouverneur gelast daarop de majoor de manschappen te laten inrukken, en bij hem een schriftelijk verslag van het gebeurde in te dienen. Een later bevel luidt, dat het bataljon den volgenden dag om 5 uur in den namiddag binnen het fort Amsterdam moet bijeenkomen.

Het is opmerkelijk dat de gouverneur aan de aantekening van het vorenstaande in zijn journaal aanstonds toevoegt, dat hij een misverstand vreest over de mededeeling van den majoor aan de schutters, dat zij de garnizoenswacht of de hoofdwacht zouden moeten assisteerden, wat de gouverneur echter niet zou bepaald hebben. Diens orders kwamen, zooals hij den volgenden dag aanteekent, hierop neer:

„De Schutterij van morgen zijnde den 1sten der maand Augustus, gecombineerde dienst zullende doen met het Garnizoen alhier, zoo wordt bepaald het gene volgt:

„Op den 1^{en} en 2^{den} zal een officier der schutterij en op den 3^{den} een officier van het Garnizoen het piquet waarnemen” enz., volgt de dienst van den officier van het piquet.

„De wacht aan de poort van de Willemstad, zal van morgen of aan door 1 sergeant, 2 korporaa's en 12 schutters bezet worden, en wel van des avonds zes tot des morgens zes uren, deze wacht zal vier posten uitzetten, als 1 voor het geweer en 1 op ieder Bastion der stads wal; de Kommandant der wacht zal zich overigens te gedragen hebben, ingevolge het 4^e, 5^e, 6^e, 7^e, 8^e, 9^e, 10^e, 11^e, 12^e en 13^e hoofdstuk van het Garnizoensreglement hetwelk zich tot dien einde aan de wacht bevindt”....

En de laatste orders aan den Kommandant der schutterij luiden:

„Het verlies aan officieren en manschappen welke het Garnizoen dezes eilands eerlang staat te ondergaan, maakt het noodig dat schutterij gecombineerd met het garnizoen den plaatselijken dienst verrigt, ten einde behulpzaam te zijn in het handhaven der rust en goede order — ik heb derhalve noodig geoordeeld te bepalen bij deze

1° „dat te rekenen van den 1sten der aanstaande maand Augustus dagelijks de noodige officieren, onderofficieren en schutters van uw onderhebbend bataillon, ter dispositie van den Plaatselijken Kommandant worden gesteld, welker getal met betrekking tot de onderofficieren en schutters bepaald is op 1 sergeant en 3 korporaals en 21 schutters, terwijl de officieren der schutterij met die van het Garnizoen onderling tot het waarnemen van het piquet zullen rouleeren.

2° Dat ten opzichte van het uur der optrekking de verdeeling der wachten enz., UEdle Gestr zich zal hebben te gedragen ingevolge de orders daartoe door den plaatselijken kommandant te geven, welke orders UEdle Gestr invitere in allen deele ten stipsten te doen nakomen als zijnde zulks eene vereischte om den Dienst op eene ge-regelde wijze te doen geschieden.

Overigens vertrouw ik Mijnheer de Majoor UEdele Gestr zal zorgen dat de officieren en manschappen van uw onderhebbend bataillon op eenen gelijken voet tot den Garnizoensdienst worden gecommandeerd, zonder dat UEdele Gestr zal gedoogen dat er eenige vrijstellingen plaats hebben, waardoor onvermijdelijk den eenen schutter boven den anderen zoude bezwaard worden, — Eene strikte en onzijdige discipline is alleen in staat om het ware esprit de corps daar te stellen en ieder officier en schutter de hen opgelegde dienstpligten met genoegen te doen waarnemen.

Ter meerdere uitbreiding van mijne order van den 27^{en} dezer vermeen ik aan uwelEdele Gestrenge te moeten doen kennis dragen dat de wachten, welke door de Schut-

terij zullen gegeven worden, op grond van art. 18 van het reglement voor de Schutterij moeten strekken, tot de veiligheid der plaats en tot het handhaven der orde en inwendige rust, terwijl mede op dezelve toepasselijk zullen zijn het 73^e artikel van voormeld reglement." —

Waar de gouverneur zich zoo uitdrukkelijk en met zoo veel openhartigheid op zijn orders beroept, valt er aan zijn bedoeling wel niet te twifelen. Maar overigens — het mag er dan met dezelfde woorden niet staan, dat Striddels zoo'n groote domheid heeft begaan met te zeggen, dat de schutterij de garnizoenswacht zou moeten bijstaan, is toch moeilijk vol te houden.

Over de gebeurtenissen van den 1sten Augustus 1821 hebben wij behalve het door den gouverneur opgeteekende de schriftelijke verslagen van den kapitein-kwartiermeester S. Platz ¹⁾, van den 1sten luitenant-adjudant Isaac Kikkert, van den kapitein-adjudant R. F. van Raders, van den gouvernements-secretaris Mr. W. W. Duyckinck ²⁾, van den 2den luitenant der schutterij J. W. Nuboer en van den procureur M. Ricardo.

De mededeelingen van den gouverneur komen hierop neer. Toen hij naar het fort Amsterdam zich begaf van zijn buitenplaats aan de Penn trof hij wel op Pietermaai veel menschen aan, maar in het fort geen schutters. Aan den adjudant van den gouverneur, kapitein Van Raders, werd toen last gegeven, majoor Striddels zijn eerste Compagnie schutters naar het fort te doen marcheeren, en tegelijkertijd werd de plaatselijke commandant, majoor Dusteler, bevolen, het garnizoen gereed te houden „tot voorkoming of beteugeling van wanorde wanneer het daartoe komen mogt, zoo wel als tot verzekering van persoonlijke veiligheid naar den toedragt der zaken daar en waar het zoude kunnen vereischen". Dan komt Striddels zeer ontsteld meedeelen, dat de schutters weigeren het fort binnen te gaan, en dat Van Raders omsingeld is.

¹⁾ Hij ging het volgend jaar naar Suriname, werd tot majoor bevorderd en in 1827 tot gezaghebber van Aruba benoemd.

²⁾ Was eerst lid van den Raad van Civile en Crimineele Justitie geweest; volgde in 1822 zijn vader als weesmeester op.

De gouverneur stijgt op dit bericht te paard, en gaat alleen in allerijl naar de plaats, waar het volk is samenge-loopen, om de schutterij toe te spreken. Als de plaatselijke commandant met een afdeeling jagers ook ter plaatse ge-komen is, wordt dit „in quarre” opgesteld, om geweld met geweld te keeren, als het volk tot daden mocht overgaan.

Het bleek echter onmogelijk, het volk toe te spreken, ook door het onmatig gebruik van sterke dranken, waar-aan men zich te buiten gegaan was. De gouverneur be-paalde zich ertoe, het bataljon, als het vertrouwen van het gouvernement onwaardig te ontbinden. Geleidelijk herstelde zich de rust.

Aan dit sobere verslag voegt de gouverneur toe, dat hij het ongeraden achtte geweld te gebruiken, ook „uit hoofde dat, ongelukkiglijk, de blanken met de vrije lie-den van de kleur en de vrije negers in dezen eene gemeene zaak gemaakt hadden, het gene, met opzigt tot de negerslaven de nadeeligste gevolgen voor de kolonie zoude kunnen gehad hebben.”

Omtrent de feitelikheden, die den gouverneur beletten de schutters toe te spreken vernemen wij alzoo niets. Ge-lukkig zijn de andere verslaggevers, die op last van den gouverneur te boek stelden hetgeen zij zagen en hoorden, uitvoeriger.

De kapitein-kwartiermeester Platz verhaalt, dat hij zich bevond bij de compagnie jagers, die naar Pietermaai oprukte, en toen een groote hoop volks in de nabijheid van het huis van majoor Striddels zag, grootendeels be-staande uit negers en kleurlingen, sommigen met stokken gewapend en in een dreigende houding. Den gouverneur hoort hij o. a. zeggen: „gijlieden zult obedieeren!”, waarop verschillende personen tegelijk antwoordden: „Neen! neen! wij willen niet!” De luidruchtigste was een mulat Robertus, die van kapitein Platz een slag met het plat van diens degenkling kreeg. Onder degenen, die zich niet van vóór de troepen wilden verwijderen was Jan Prince. Platz zag een steen vliegen naar de jagers en hoorde een schot, naar zijn meening een pistoolschot, in zijn nabijheid vallen.

Luitenant Kikkert verklaart, dat hij zag „meer als zeshonderd menschen grootendeels beschonken en van de laagste classe, dreygende met stokken en werpende met steenen”.

Zijn paard werd gegrepen, doch hij werd ontzet door de burgers Frans de Jong, Ab^m. Steeling, Kok en twee anderen.

Kapitein Van Raders is uitvoerig. In de eersre plaats heeft hij een opmerking over de oorzaak van het „misverstand”, die des gouverneurs uitlating daarover beter doet verstaan. Van Raders begreep, dat men in de meening verkeerde, dat de schutters tot de aanhoudende wachten van 24 uur zouden gebezigd worden. Als belhamel noemt hij ook Johannes C. Prince. Hij schat de menigte op ongeveer 400 menschen. Vijf of zes hielden de toomen van zijn paard vast, men zwaaide dreigend met dikke zware stokken, waarmee ongeveer twee derden der menigte gewapend was.

Zijn paard werd deerlijk gebeukt. In dit verband noemt hij Karel Fikke, bootzman of matroos op de golet van J. Muller. Juist toen het volk bedaarder werd en Van Raders gehoor verleende, kwam de gouverneur met de compagnie jagers. Ook zag hij nog, dat de tweede luitenant der schutterij Nuboer gedwongen werd, zich uit de macht van het woest gemeen door de vlucht te redden; onder diens vervolgers was de mulat Robertus Luis. Onder hen, die oproerige kreten uitten was Remualdes Matthias. Opmerkelijk is wat aan het slot opgemerkt wordt: de meeste, zoo niet alle, in dit rapport genoemde personen behooren niet tot de 1ste compagnie (het 1ste bataljon?), evenmin als alle andere belhamels, wier namen niet genoemd zijn.

Mr. Duyckinck zag ook Robertus Luis, worstelende met den procureur Ricardo. De gouverneur was door een menigte menschen omsingeld; één riep: „neen, wij willen niet in het fort!” Als oproerling noemt hij Cornelis van Veen, dien hij in het Papiementsch ongeveer hoorde zeggen: „Wat zijn dat voor soldaten? Strontsoldaten! met twaalf andere burgers nemen wij alle hunne geweren weg. Komt burgers, laat ons dezelve gaan nemen!”

Belangrijk is wat de 2de luitenant der schutterij Nuboer meedeelt. Hij kwam om met de compagnie naar het fort te marcheeren, toen hij bemerkte, dat de onderofficieren niet in uniform waren. De sergeant majoor zei hem, dat men hem gedwongen had zijn uniform uit te doen en zich in burger te kleeden. Van den inmiddels gekomen gouverneur kreeg hij last om naar het fort te marcheeren. Zijn kapitein was er niet, en daarom trok hij zijn sabel, om het commando te voeren, doch werd door negers, mulatten e. a. aangevat en onder bedreiging met doodslag gedwongen zijn sabel op te steken. Zelf ontving hij een stoot in zijn rug, maar kon zich niet herinneren, dat aan deze of andere feitelijkheden manschappen van zijn compagnie zich schuldig maakten.

Tenslotte deelt M. Ricardo mee, dat hij Robertus Louis een knuppel zag zwaaien in de richting van den gouverneur, en zelf een stoot op zijn borst kreeg van Jan C. Prince. Daarop verwijderde hij zich stadwaarts.

Het is moeilijk — ook bij overtuiging van des gouverneurs goeden trouw, de gedachte geheel van zich af te zetten, dat een zondebok werd gezocht en gevonden in den majoor Striddels, wanneer men den volgenden dag in het gouvernementsjournaal leest: „In overweging nemende het gebeurde op den 31sten July ll. en op den 1^{en} dezer, mitsgaders de daarbij komende omstandigheden en voorts onze eigene waarnemingen sedert den aanvang der bewerkstelligde nieuwe organisatie overdenkende, oordeelden wij de plaats gehad hebbende gebeurtenissen op de voormelde dagen te mogen toeschrijven aan de verkeerde begrippen en denkbeelden welke men uit de dubbelzinnige handelwijze van sommigen gevormd had en misschien van die genen zelven welke het beste met de meening van het Gouvern^t. aangaande de schutterij werkelijk bekend waren, doch die uit weinig doorzigt en zonder de gevolgen te berekenen, waarschijnlijk aanleiding hebben gegeven om het vermoeden te doen ontstaan als of het Gouvernement de ingezetenen tot militairen wilde maken en de schutterij onder militaire wetten poogde te

brengeu gelijk men zich in het algemeen, naar het scheen, verbeelde, in zoo ver dat de orders tot het betrekken van wachten op een' meer doelmatigen voet, als de eerste stappen tot bereiking van het hiervoren gemelde voornemen werden aangemerkt, waartoe de vermindering van het Garnizoen en het repatriëren van eenige manschappen met de laatst naar het moederland vertrokken zijnde schepen, ongetwijfeld aanleiding hebben gegeven, waarbij nog komt de inlevering der wapenen en wapenrusting van de Schutterij in de magazijnen om te worden nagezien en hersteld uit hoofde van den onbruikbaren zeer slechten en verwaarloosden staat daarvan, welke noodzakelijke maatregel als een mistrouwen op de schutterij werd aanschouwd, zonder dat iemand wiens pligt het was zulks te doen, het volk van het tegendeel heeft trachten te overtuigen, zoo dat het kwaad vermoeden en het wantrouwen op het Gouvernement allengskens, als het ware bij toelating en naar het schijnt door opstoking van slecht gezinden de overhand namen en zich op de hiervorengemelde dagen ontdekten."

Men bemerkt geen spoor van eenige zelfbeschuldiging, de majoor-kommandant Striddels moet het ontgelden.

Een proclamatie van den gouverneur aan de bevolking was het slot van het eerste bedrijf. De gouverneur zegt daarin, gehoopt te hebben op medewerking bij de uitvoering der door den Koning voorgenomen maatregelen tot welzijn der kolonie, „edoch wij hebben met verontwaardiging moeten ondervinden dat het onlangs georganiseerde bataillon Schutterij onwaardig was het vertrouwen, hetwelk de Koning op de ingezetenen dezer eilanden in het algemeen gesteld heeft gehad en de zulks uit hoofde van het door eenige manschappen van dat bataillon op eergisteren en ook op gisteren gehouden oproerig en allezins strafwaardig gedrag waarvan de wezenlijke of zelfs de voorgewende oorzaak (voor ons alsnog) een volstrekt geheim is, zijnde van de zijde des Gouvernements geene andere dan de gewoone schutterlijke diensten, slechts onder eene eenigzins andere wijziging, meer doelmatig om de inwendige rust en goede orde, tot min-

der last van den schutter te doen handhaven, gevorderd geweest. — Hoedanig gedrag dan onder deze consideratien alleenlijk zoude hebben kunnen vermoed worden van het losbandigste en verachtelij(k?)ste gemeen, hetwelk geen gedeelte eener natie, veel meer van het al oude alom vermaarde en geachte volk van Nederland behoort uit te maken, maar waarop integendeel door ieder weldenkend ingezeten met de diepste verachting zal worden nedergezien.

Uit dien hoofde dan en vermits wij in het hagchelijk oogenblik van gisteren bij onze gewone bedaardheid van geest, dit zoo onbetamelijk gedrag nog hebbende willen toeschrijven aan misverstand onzer goede bedoelingen, mislijding ofte opstoking van kwalijk gezinde rustverstoorders, niet hebben kunnen besluiten om menschen en burgerbloed te vergieten, en daardoor den onschuldigen en misleiden met de schuldigen te straffen, is door ons als Representant van onzen zeer geëerbiedigden Souverein, Willem den Eerste, Koning der Nederlanden, hoogst raadzaam en noodig geoordeeld, die zelfde magt welke tot verdediging dezes eilands en tot handhaving van de rust en goede order in hetzelfde was zamengesteld, namelijk het Bataillon schutterij alhier, als daarop geen het minste vertrouwen kunnende of mogende stellen, op de plaats van het oproer zelve te ontbinden zoo als hetzelfde in den volstrekten zin geheel en al, zoo wel ten aanzien van officieren als van manschappen, ontbonden blijft, behoudens de verantwoordelijkheid der officieren en andere comptabele personen, met vrijlating echter aan alle welgezinde en getrouwe ingezetenen, die tot dat bataillon hebben behoord en geen deel aan het oproerig en losbandig gedrag van hetzelfde hebben gehad, om daar van aan ons te doen blijken, in welk geval hunne namen aan alle andere welmeenende en getrouwe ingezetenen zullen worden bekend gemaakt om aldus hen te zuiveren van de blaam en schande welke anderzins op hen zouden berusten, terwijl wij tevens aan ons wel degelijk en volkomen reserveren alle zoodanige maatregelen welke wij zullen noodig en dienstig oordeelen werkstellig te maken jegens

alle weerspanningen van het voorzeide ontbonden Bataillon schutterij en wel voornamelijk omtrent de Belhamels of hoofden en aanvoerders derzelve, ten einde aangaande dezen daar en wanneer het zal bevonden worden te behooren naar tijdsomstandigheden te worden gehandeld."

Den volgenden dag, 3 Augustus, kwam er een adres van de schutterij-officieren om hen van de blaam, die op hen zou kunnen rusten, te zuiveren en zich aanbiedende om hun voormalige betrekkingen en plichten waar te nemen. Vooralsnog wordt dit niet aangenomen, maar besluit de gouverneur den raad in te winnen van den raad fiscaal en van den president van den Raad van Justitie omtrent hetgeen gedaan kan worden om de officieren der schutterij tot verantwoording te roepen. De raad-fiscaal krijgt ook in handen de hiervoor vermelde verslagen der ooggetuigen van de „oproerige samenrottingen”.

Denzelfden dag kwamen Mr. H. R. Hayunga, secretaris van den Raad van Justitie, en C. A. baron de Larrey, vendumeester en lid van den Raad van politie, een adres der ambtenaren aanbieden, om hun afkeer over het gebeurde te kennen te geven en hunne diensten aan te bieden. De gouverneur betuigt hierover zijne tevredenheid en neemt de diensaanbieding aan.

Dezelfde Mr. Hayunga komt een oogenblik later met den secretaris van den Raad van politie W. Prince en den hoofdontvanger (C. L. van Uytrecht, namens een groot aantal schutters ¹⁾) trouw betuigen en leedwezen over het gebeurde, dat door hen toegeschreven wordt aan het onthouden van de noodige inlichtingen en ophelderingen, zelfs toen die gevraagd waren. Dit was natuurlijk de rechte snaar getroffen. Afgesproken wordt, dat de genoemde heeren een samenspreking zullen hebben met de schutters op een afgezonderde plaats op Scharlo en op hun beurt een uiteenzetting geven van de bedoelingen van het gouvernement met de schutterij, zooals de gouverneur hun die mededeelt.

¹⁾ Met namen worden genoemd Johannes en Pieter Craneveldt, de laatste wijkmeester, en François Martinus de Jongh.

Wanneer genoemde heeren den volgenden dag van deze samenpreking verslag aan den gouverneur doen, geven zij als hun gevoelen te kennen, dat misverstand, dwalingen, verkeerde begrippen, onkunde en wellicht opstoking de oorzaken van het gebeurde zijn; toen de bedoelingen van het gouvernement waren uiteengezet, vernamen zij „als uit een mond het grootste berouw en leedwezen over het voorgevallene.” De gewezen schutters vragen, hun gelegenheid te geven, dat alles in de tegenwoordigheid van den gouverneur te herhalen „en de verzekering te ontvangen van hunne verkleefdheid aan Z. M. den Koning, aan het Nederlandsch Gouvernement en aan hem die hetzelfde op dit eiland vertegenwoordigt, ja van hunne bereidvaardigheid om hunnen schutterlijken plicht ten allen tijde waartenemen.” Weer betuigt de gouverneur zijn tevredenheid, en hij zegt toe, 6 Augustus op dezelfde plaats in het midden der schutters te zullen verschijnen.

Op de afgesproken tijd en plaats komt de gouverneur met zijn adjudant, kapitein Van Raders, en Mr. Hayunga in de samenkomst der schutters. Aldaar zijn dan ook tegenwoordig W. Prince en C. L. van Uytrecht. Mr. Hayunga leest voor een door velen geteekend verzoek aan den gouverneur „en ten slotte daarvan (worden) de daaronder staande uitdrukkingen of uitroepingen van verknochtheid en welmeenendheid in het algemeen herhaald.” Dan brengt de gouverneur hen hun verkeerd en strafwaardig gedrag onder het oog, en zet de bedoeling met de schutterij uiteen, „hen vermanende om allen wantrouw en zich zelve onteerende begrippen, welke misleiding of kwaadgezindheid van andere het mogten hebben ingeboezemd van zich te verbannen, den goeden naam van deze ingezetenen door hun toekomstig pligtmatig gedrag wederom te herstellen, het vertrouwen van het Gouvernement daardoor te herwinnen gelijk hetzelfde het zijne als dan op hen wederom zal stellen en vooral te overdenken welke nadeelige gevolgen voor hun zelve hunne onberedeneerde handelwijze konden gehad hebben.”

Hierop heeft de gouverneur, het getoonde berouw voor oprecht aanziende, belooft het gebeurde te zullen vergeven en vergeten, en allen, die tot het ontbonden bataljon behoord hadden, in staat te zullen stellen, om voor de rust, goede orde en veiligheid van de kolonie te helpen waken. Dan volgden nieuwe uitroepen van verknochtheid, waarna de gouverneur naar huis ging.

Den 8sten Augustus volgde een publicatie van den gouverneur, waarin hij verklaarde bevestigd te zijn in zijn meening, dat het wangedrag van 31 Juli en 1 Augustus te wijten is geweest „aan misverstand, om niet van misleiding of opstoking te gewagen.” De voorgenomen procedures zullen niet worden voortgezet, en het voorgevallene wordt als een afgedane zaak beschouwd.

Vijf dagen later werd de nieuwe organisatie bekend gemaakt. De gouverneur stelde zichzelf, zooals hij reeds bekend gemaakt had, aan het hoofd van de schutterij, en overwoog, dat een majoor dan gemist kon worden. Majoor Striddels, werd daarom ontslagen, en „bedankt voor alle vorige diensten aan den lande bewezen.” Alle oude officieren werden herbenoemd, en bovendien: tot kapitein-vice-commandant W. Prince, tot chirurgijn J. Groesbeek, de majoor-dokter van het garnizoen, tot kapitein Mr. W. W. Duyckinck en I. R. Latté, tot tweede luitenant M. Ricardo en P. Craneveldt en tot auditeur-militair met den rang van kapitein Mr. H. R. Hayunga.

Bovendien werd, gebruik makende van hun aanbieding een afzonderlijk corps van de ambtenaren gevormd met uitzondering van den raad-fiscaal en van hen, die reeds ingedeeld waren als Prince, Mr. Duyckinck, Elsevier. Van deze compagnie maakte de gouverneur zichzelf kapitein, Mr. D. Serrurier, den voorzitter van den Raad van justitie, 1sten luitenant-adjutant, H. J. Nuboer, den raad-contrarolleur over de generale financiën en magazijnen, eersten luitenant, en den havenmeester W. A. Spengler ¹⁾ en den vendumeester C. A. baron de

¹⁾ Van Spengler was op 7 October 1816 als havenmeester uit het moederland gekomen en drie maanden later gehuwd met Amalia Louisa Jutting. In 1821 werd hij bovendien loods, nadat hij reeds twee jaar eerder De

Larrey ¹⁾ tweede luitenants. „De voorzeide Compagnie (zou) in alle buitengewone gevallen disponibel.... zijn en in cas van nood het zij bij alarm of anderzins in het Fort Amsterdam compareren om aldaar de bevelen van den Gouverneur af te wachten.”

Juist toen aldus de rust in het stadsdistrict hersteld was, kreeg de gouverneur bericht van ongeregeldheden, die zich in de buitendistricten hadden voorgedaan bij de inrichting van den landstorm.

Op Zondag 12 Augustus 1821 was de commandant Van Uytrecht met de luitenants Koeijers en Hoyer der middeldivisie op het drillveld bij Morgenster. De commandant rangeerde de mannen, nam hun namen op, las het reglement voor en vertaalde dit in de landstaal. Alle onder-officiëren legden den eed af, maar toen de manschappen hiertoe aan de beurt waren, drong een oude mulat Johannes Laguna, die niet tot de dienstdoende manschappen behoorde, in den kring, en verzette zich tegen den eed, omdat de manschappen geen soldaten waren en geen wacht konden doen. Eerst sloten alle mannen zich bij dat verzet aan, maar toen Laguna verwijderd was, en nog eens zoowel reglement als eed in de landstaal uiteengezet waren, gaf het grootste deel toe, en legden eenigen den eed af. Anderen, van welke eenige dronken, „de meesten

Larrey was opgevolgd als lid van den Raad van civiele en crimineele justitie. Bij K. B. van 6 Juli 1822 werd Van Spengler benoemd tot gouverneur van St. Eustatius, St. Martin en Saba, welk ambt hij tot 1828 bekleedde.

¹⁾ Carl August de Larrey behoorde tot het, thans uitgestorven, uit Normandië stammende Roomsche Katholieke geslacht, dat in 1739 door Karel VI in den gravenstand van het Heilige Roomsche rijk was verheven. Geboren in 1770 te Dillenburg, is hij als kapitein ter zee op Curaçao gekomen, waar hij in 1795 huwde met Pieterella Elisabeth Coerman, een dochter van den vroegeren fiskaal Mr. Huibert Coerman. Bij het herstel van het Nederlandsche gezag, 4 Mrt. 1816, wordt hij vendumeester en lid van den Raad van civiele en crimineele justitie. Dit laatste ambt moet hij in 1819 laten varen, als hij benoemd wordt tot lid van den Raad van politie. Nadat hij in 1823 in den Nederlandschen adel is ingelijfd, wordt hij in de Notulenboeken als graaf aangeduid, te voren als baron. Ds. Bosch noemt hem „den waardigen Graaf de Larrey”, die professor in het Papiementsch had kunnen zijn, en een woordenboekje in die taal schreef. In 1832 overleed hij op Curaçao.

te dom.... om als redelijke schepselen aangemerkt te worden", zeiden, dat het genoeg was, wanneer zij als getrouwe burgers hun land dienden. Ten slotte gelastte de commandant hen, die den eed niet wilden doen, uit den kring te komen, en hem hun redenen op te geven; wie niet kwam, zou geacht worden den eed te hebben afgelegd, En niemand kwam.

Als belhamels worden genoemd de vrije negers Juan Felix en Bernard Martis Bacsá en de vrije sambo Profani Pieters.

In de Oostdivisie had zich drie dagen te voren bij Kiri-dongo iets dergelijks afgespeeld. De manschappen, zegt het rapport van Van Uytrecht, Craneveldt Hoyer en Alvares Correa, weigerden den eed, omdat zij het reglement niet begrepen. Het verloop was, als boven geschetst.

In de westdivisie, op de savaan tusschen Fontijn, Giftenberg en Bisento bepaalde 13 Aug. 1821 het verzet zich tot drie vrije negers, van welke een, Juan Ambrosius, volhardde bij zijn weigering den eed af te leggen, en naar de stad gezonden werd.

De gouverneur stelde alle processen-verbaal in handen van den fiskaal om te onderzoeken, of er gronden voor een strafrechtelijke vervolging waren.

De rust was hersteld en van moeilijkheden leest men niet veel meer ¹⁾. Achter de feiten staande kan men moeilijk anders zeggen dan dat Cantz'laar, welke ook zijn schuld aan het ontstaan der gebeurtenissen moge geweest zijn, dank zij zijn krachtige handhaving van het gezag, als overwinnaar uit den strijd gekomen is.

Toch schijnt de schutterij niet populair geworden te zijn. Het aantal aanvragen om vrijstelling van dienst te-

¹⁾ Toch nog wel af en toe. O. a. zou in den nacht van 24 op 25 Maart 1822 de schutterij-sergeant G. M. Lopez, commandant van de wacht aan de Overzijde zijn wacht hebben verlaten om tegen de politie op te trekken.

Hoewel de gouverneur op het standpunt stond, dat krijgsgaden tot den zeldzaamheden moesten behooren, werd er voor dit geval een benoemd „om beide magten, schutterij en Politie, te overtuigen dat beider diensten noodig zijn tot bewaring en handhaving der rust en goede orde in de kolonie”.

gen betaling van contributie was groot. Vooral in het begin werden die aanvragen regelmatig ingewilligd. Al spoedig begint de gouverneur onderscheid te maken tusschen landstorm en schutterij, vreemdelingen en ingeborenen; in de eerstbedoelde gevallen is hij eerder geneigd tot het geven van vrijstelling dan in de andere. En voor officieren blijft het moeilijk vrijstelling van dienst te krijgen. Zoo gelukt dit 13 October 1823 wel aan Mr. Duyckinck, „wegens de kwaal of ziekte van graveel”, maar slechts „onder reservatie van het regt aan ons, om, desverkiezende en noodig oordeelende, van tijd tot tijd van hem bewijs der voortdurende zijner ziekte of kwaal afteverderen.”

In denzelfden tijd vroeg de tweede luitenant H. van der Meulen ontslag. De gouverneur vindt dit vreemd, omdat het bekend is, dat Van der Meulen juist met een nieuwe uitrusting uit Holland gekomen is, en vreest, dat men hem tegen het gouvernement opgezet heeft. Kort daarop wordt de aanvraag herhaald wegens „kortzigtigheid” en hangende dit verzoek wordt Van der Meulen ineens benoemd tot administreerend diaken, als hoedanig hij aanstonds van zijn dienst bij de schutterij zou ontslagen zijn. De goedkeuring der benoeming tot diaken houdt de gouverneur nu aan, tot de luitenant Van der Meulen 13 Oct. 1823 ontslag kreeg als zoodanig „wegens zwakheid van gezigt en een gebrek op het regteroog.”

Dat ook de Regeering Cantz'laars houding goedkeurde, blijkt wel uit het volgende.

Einde Juni 1822 komt een brief van den minister van koloniën, waarvan de gouverneur mededeeling doet aan den vice-kommandant der schutterij, voor zoover daarin wordt te kennen gegeven, „dat Zijne Majesteit, bij de reorganisatie der Schutterij, alleen heeft gewild de oprichting van eene sedentaire of plaatselijke gewapende magt, waarvan de bestemming is, het zij afzonderlijk, het zij gezamenlijk met het militaire garnizoen, in tijd van vrede de inwendige rust te bewaren, en in tijd van oorlog of bij eenigen vijandelijken aanval, het eiland te verdedigen

met dienzelfden moed door welken zich deszelfs bewoonders, bij vroegere gelegenheden en nog zelfs in onzen leeftijd zoo loffelijk hebben onderscheiden; sprekende het voorts van zelve dat dergelijke inrigtingen, die in alle welgeordende maatschappijen plaats hebben, nergens zachter en gematigder in executie zullen gebragt worden dan onder het bestuur van het Nederlandsche Gouvernement; en dat, ter bereiking van die oogmerken eenige reglementaire bepalingen van kleeding, wapening en discipline noodig zijn, die eeniglijk berekend zijn voor het nut der zaak zelve; terwijl de Heer Minister daarmede vertrouwt dat de ingezetenen zich aan de beschikkingen van den Gouverneur zullen onderwerpen die voorzeker geene andere strekking hebben dan hierboven opgegeven is."

Afdoende blijkt hieruit, dat van hooger hand het optreden van den gouverneur is goedgekeurd. En, wat men ook over des gouverneurs schuld aan de aanleiding tot de wanordelijkheden moge denken, men zal hem de eer moeten geven, dat hij bloedvergieten heeft weten te voorkomen, en het gezag hooggehouden heeft.

Van het verhaal van Simons blijft niet veel over.

Amsterdam, 10 October 1925.